

Сазонець Ігор Леонідович

завідувач кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності Національного університету водного господарства та природокористування, д.е.н., професор

Гладченко Анатолій Юрійович

*докторант Академія муніципального управління
(м. Київ), к.е.н.*

ОБГРУНТУВАННЯ ФАКТОРІВ КООРДИНАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ РІВНОВАГИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

На основі обґрунтування функціональних вимірів глобальної економічної системи в період індустріалізації та глобалізації генералізовані актори новітньої системи координації економічної рівноваги. Також обґрунтовані недоліки функціонування класичних механізмів державного управління економічною рівновагою в умовах глобалізації.

Ключові слова: трансформації, глобальна, економічна, система, економічна рівновага, функціональні виміри, взаємодії, механізми, державне управління.

Igor Sazonets

*Head of Public Administration, Documentation and Information Activity Department
of the National University of Water management and Natural Resources Use,
Doctor of Economics, Professor*

Anatoliy Gladchenko

*Doctoral student, Academy of Municipal Management (Kyiv),
Ph.D.in Economics*

JUSTIFICATION FACTORS COORDINATION OF ECONOMIC EQUILIBRIUM IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION

Transitivity of the architecture of the world economy is one of the important dimensions of human development. During the entire time the development of

society was accompanied by a change in the institutions that regulate the core of its measurement. At present, the world economy is facing a historical dilemma. Now we have a global system of economic relations, but we do not have global institutions regulating the global economy. However, there are two directions of development of institutions that offer programs and seek to implement them. One side is government officials and officials in global economic institutions such as the World Bank, the International Monetary Fund, and World Trade Organization (WTO). The other side includes people who protested at the WTO meeting in Seattle, the author doubts the benefits of globalization for the poor, the problems to achieve voluntary compliance with labor standards and environmental standards. Suggestions and strategies of these two «institutions» can be regarded as the world economy regulation system as on today there is no more organized system.

However, people who were protesting against the WTO in Seattle and elsewhere are concerned, what has been called «race to the bottom». Countries seek foreign investment to create jobs and tax revenues. But countries often have to compete for foreign investment with other countries that have a less restrictive labor and environmental standards. Businessmen, not surprisingly, often choose to move their operations to countries less restrictive policy. Fear of protesters that reduce labor and environmental standards will be observed around the world. They feel that the global economy is guided primarily by the desire to reduce trade barriers, to create incentives for countries to organize the capital and human resources by removing or loosening of the rules. It is therefore extremely important for both Ukraine and any country is a reasonable orientation of public administration with respect to the direction of integration into the global institutional environment. Thus practical interest and the theoretical value is the definition of the stages of development of the global economic balance of economic system of coordination and support of the institutions that today have a real impact on the economic balance of national economies.

The aim of the article is the generalization of global actors transforming the global economic system of economic equilibrium based on studies of functional measurements. In article we are proved that today the main actors in the global economy is not so much the national economy as multinationals, international organizations, regional integration groupings. First of all, with increased liberalization of trade and economic relations between the countries of transnational corporations beginning with the capture of colonies, corporations and quickly seized power in their own countries. Why did the authorities of these countries and not particularly hindered, as they have already had their share in the enterprise and direct interest in the success of companies. The impact on the national economy as a whole and the economic balance in particular the unprecedented, so for example due to the

manipulation of corporation stock exchanges are able to influence the inflation in some economies in particular and on the GDP as a whole.

Key words: transformation, the global economic system, economic balance, functional measurement, interaction mechanisms, public, management.

Сазонец Игорь Леонидович

заведующий кафедрой государственного управления, документоведения и информационной деятельности Национального университета водного хозяйства и природопользования, д.э.н., профессор

Гладченко Анатолий Юриевич

докторант Академии муниципального управления (м. Киев), к.э.н.

ОБОСНОВАНИЕ ФАКТОРОВ КООРДИНАЦИИ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАВНОВЕСИЯ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

На основе обоснования функциональных измерений глобальной экономической системы в период индустриализации и глобализации генерализированы акторы новой системы координации экономического равновесия. Также обоснованы недостатки функционирования классических механизмов государственного управления экономическим равновесием в условиях глобализации.

Ключевые слова: трансформации, глобальная экономическая система, экономическое равновесие, функциональные измерения, взаимодействия, механизмы, государственное управление.

Постановка проблемы. Транзитивність архітектури світової економіки є одним з важливих вимірів розвитку людства. Протягом всього часу розвиток суспільства супроводжувався зміною інституцій, що регламентують базові його виміри. На сьогодні світове господарство стикається з історичною дилемою. Вперше за все існування людства на сьогодні існує глобальна система економічних зв'язків, але ми не маємо глобальних інститутів регулювання світової економіки. Тим не менш, існує два напрями розвитку інституцій, які пропонують програми і прагнуть їх реалізувати. Одна сторона складається з економістів, представників державних органів і посадових осіб всередині глобальних економічних інститутів, таких як Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, Світова організація торгівлі (СОТ). Інша сторона включає в себе людей, які протестували на засіданні СОТ в Сіетлі, автори книг сумнівів

переваг глобалізації для бідних, проблем досягнення добровільного дотримання стандартів праці та екологічних стандартів. Пропозиції та стратегії цих двох «інституцій» можна розглядати як систему регулювання світової економіки, так як на сьогодні відсутня більш організована система.

Тим не менше, люди, які протестували проти Світової організації торгівлі в Сіетлі і в інших містах, стурбовані тим, що було названо «гонка на дно». Країни прагнуть іноземних інвестицій для створення робочих місць і податкових надходжень. Але країни часто змушені конкурувати за іноземні інвестиції з іншими країнами, які мають менш обмежувальні трудові та екологічні стандарти. Бізнесмени, що не дивно, часто вибирають для переміщення своїх операцій країни з менш обмежувальною політикою. Страх протестуючих в тому, що зниження трудових і екологічних стандартів буде спостерігатись по всьому світу. Вони відчують, що глобальна економіка керується в першу чергу бажанням знизити торговельні бар'єри, створити стимули для країн організовувати капітали та людські ресурси шляхом видалення або ослаблення правил. Тому надзвичайно важливим для як України, так і для будь-якої країни є обґрунтована орієнтація державного управління щодо напрямку інтеграції у світове інституційне середовище. Таким чином, практичний інтерес і теоретичну цінність становить визначення етапів розвитку глобальної економічної системи координації економічної рівноваги та обґрунтування тих інституцій, які на сьогодні мають реальний вплив на економічну рівновагу в національних економіках.

Аналіз останніх публікацій. Систематизація наукових поглядів з обраної проблематики дає змогу стверджувати, що достатня кількість визначних економістів так чи інакше акцентували увагу у своїх працях на проблемах авторського дослідження, досить назвати імена А. Сміта [9, с. 54], Д. Рікардо [6, с. 53], Т. Р. Мальтуса [2, с. 43-53], Д. С. Милля [5, с. 31], Й. Д. М. Кейнса [1, с. 23], П. Самуельсона [8 с. 42], Д. Медоуз [4, с. 43].

Цілі дослідження. Однак слід визнати, що наукові підходи, які акцентують увагу на визначенні глобальних акторів координації економічної рівноваги та їх функціональних властивостей, досить непоширені та носять фрагментарний характер. Тому ключовим аспектом авторської статті є генералізація глобальних акторів трансформації глобальної економічної системи економічної рівноваги на основі обґрунтування функціональних вимірів.

Основні результати дослідження. Аналізуючи аналітичні узагальнення основних етапів розвитку глобальної економічної системи координації економічної рівноваги, слід підкреслити, що формування міжнародних координуючих інституцій пов'язані з трансформаціями суспільно-економічних відносин. Зародження економічної системи координації економічної рівноваги

відбулося в період новітньої епохи, коли Великобританія стала двигуном зростання світової економіки під час промислової революції між 1820 і 1890 рр. Слід відзначити, що нині існуюча глобальна інституційна система координації економічної рівноваги стала прообразом національних моделей країн, першого світу. Перший етап становлення глобальної системи координації економічної рівноваги – це становлення країн регіонів, тобто основних суб'єктів торгових відносин, що потім і сформували систему регламентації комерційних відносин згідно зі своїм баченням. Технологія дала потужний імпульс зусиллям індустріалізації та її країнам-послідовникам в Європі і заморських територіях. Промислова революція була поштовхом до застосування науки й технології, що було необхідним для сучасного економічного зростання. Саме в той час і були сформовані передумови глобальної економіки і глобальної фінансової системи, що базувались на істотному міжконтинентальному капіталі, переміщенні населення, міжнародній моделі спеціалізації у виробництві й торгівлі. Глобальний економічний порядок в епоху промислової революції був загалом ліберальним. Основний ефект промислової революції на світову економіку базувався на тому, щоб забезпечити зв'язок європейських і країн нового світу у додаткові моделі розвитку, на основі передачі змін в колоніях за кордоном. Промислова технологія різко знизила вартість харчових продуктів і сировини з колоній країн Європи [1; 2]. Ці нововведення дозволили розвивати нову модель міжнародного поділу праці, що доповнювалася міжнародною спеціалізацією в галузі торгівлі та виробництва. Географічне розширення, міжнародна торгівля, міжнародна міграція і рух капіталу в заморських колоніях значно прискорились. Промислова революція також привела до істотного збільшення економічної диференціації між народами. Напередодні промислової революції відношення доходу на душу населення в середньому між найбільш розвиненими країнами та колоніями було несуттєвим. Проте з розвитком технологій міжнародного фінансового ринку та корпоративної експансії цей показник збільшився, що у кінцевому підсумку призвело до роздвоєння світу на набір розвинених індустріальних країн, з одного боку, і набір маргінальних колоній з сільськогосподарською структурою ВВП з іншого [10].

Не всі з нинішніх країн ОЕСР пройшли шляхом промислової революції одночасно. Вони почали в різний час і прогресували на різних швидкостях. У теорії, застосування нових технологій було відкрито для всіх країн Європи. Але по факту, країн, які змогли скористатися потенціалом для довгострокового економічного зростання на базі нової інституційної системи світового господарства, було не так багато. Проте, саме в цей час сформувалась ієрархічна система суспільно-економічних зв'язків між мета-країнами та маргінальними колоніями. Відмінності в національних інвестиційних ставках

були тісно пов'язані зі швидкістю дифузії технологій промислової революції як серед регіонів всередині країн, так і між країнами. Однак, це був не єдиний фактор, що впливав на розвиток глобальної системи економічної рівноваги. Слід відзначити, що промислова революція була досить капіталоемним процесом, про що свідчить історія економічної думки, приріст внутрішніх інвестицій у провідні країни Європи сповільнився, технологічне лідерство зменшилось, і вони в кінцевому підсумку були обігнані більш динамічними країнами, та економічне лідерство перейшло з Великобританії в США з 1890 р. [5; 9]. Основними інституціями, що сформувались під час цього періоду, став фондовий ринок та становлення мета-корпорацій, що стали прообразом новітніх ТНК. Загалом функціональні виміри елементів глобальної економічної системи в період індустріалізації представлено на рис. 1.

Слід відзначити, що в період індустріалізації світове господарство і міжнародні економічні відносини мали досить розгалужену систему між певними монархіями, що формувались протягом століть. Виміри елементів глобальної економічної системи в період індустріалізації мали лінійний характер. Так, в цей період глобальна економічна рівновага забезпечувалась через двосторонні відносини найбільш могутніх імперій на базі таких сфер, як інвестиційні та торгові потоки, що було можливим за невисокого рівня диверсифікації експортної номенклатури та міжнародної валютної системи золотого стандарту. Проте, така система протрималася недовго. На нашу думку, подальші трансформації пов'язані з економічними умовами між основними гегемонами. Так, відсутність платформи для вирішення як політичних, так і економічних спорів призвела до переформатування світового порядку в період другої світової війни. Разом з цим, технологічна складова також зіграла ключову роль. Національні економічні системи з розвитком технологічних перетворень стали мати змогу не залежати від економічно розвинених центрів Європи та США. Так, у період індустріалізації та аграрної суспільно-економічної формації системоутворюючими факторами виробництва були матеріальні ресурси, тому території, які не мали статусу імперії, не мали змогу розвивати власні інституції національної економічної самоідентичності.

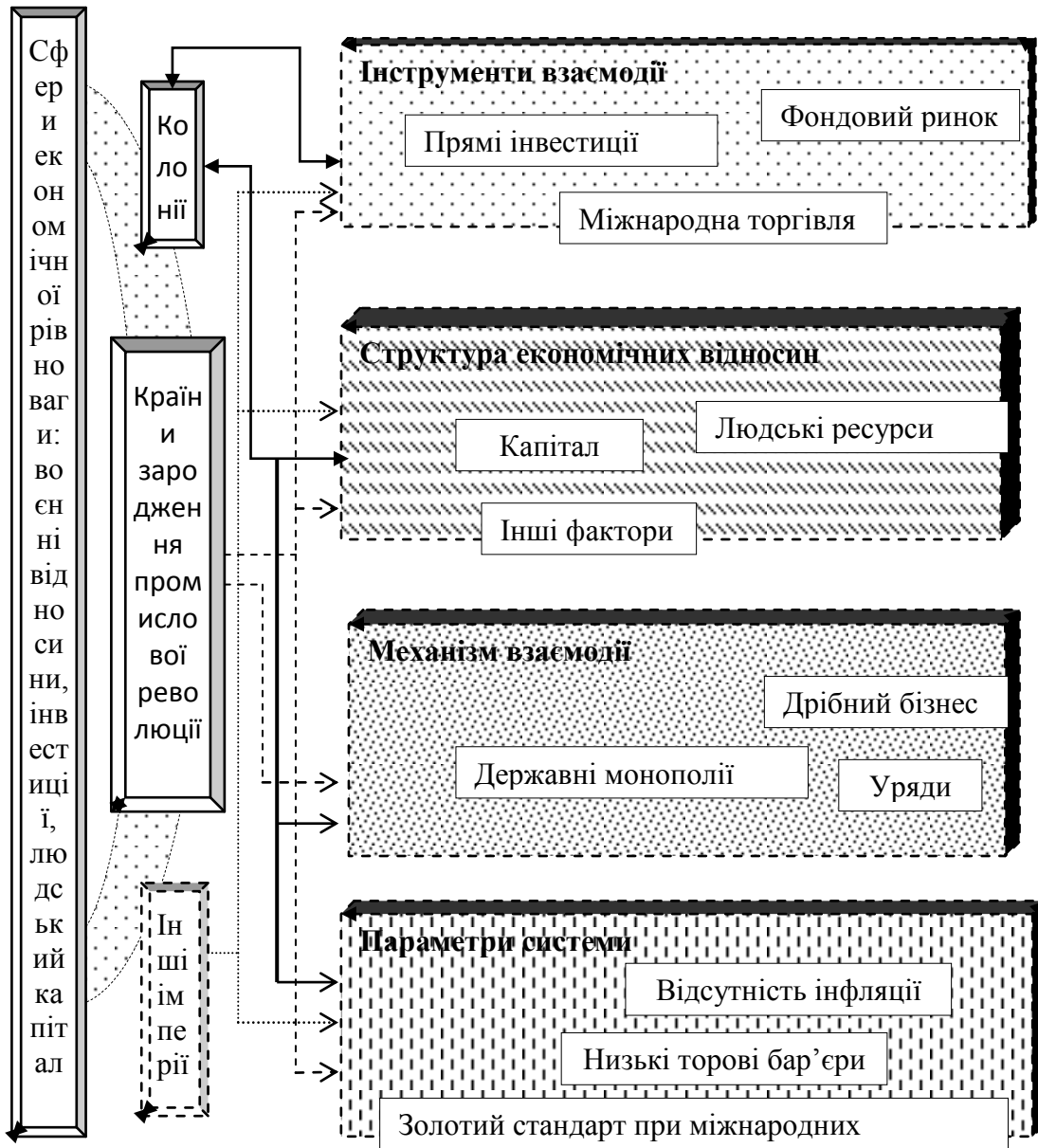

Рис. 1. Функціональні виміри елементів глобальної економічної системи в період індустріалізації [7; 4; 12]

На протипагу вищезазначеному, в період 50-х рр. все докорінно змінилося завдяки новому технологічному укладу. Так, в цей період зародився процес так званої глобалізації, що, на нашу думку, базується саме на вірусному розповсюдженні технологій, роблячи всі існуючі види бар'єрів неефективними. В цей період стираються рамки національних економік та гегемоній у своєму звичайному вигляді. Цей процес докорінно змінив архітектуру глобальної системи економічної рівноваги. Для обґрунтування релевантних інституцій щодо проблематики новітньої глобальної системи економічної рівноваги насамперед слід обґрунтувати, які саме зміни стались в структурі економічних відносин,

інструментах взаємодії та параметрах системи глобальної економіки. Вищезазначені питання кристалізуються у самому понятті глобалізації. Так, якщо сто років тому світ складався з десятка імперій, що конфліктували тільки за ресурси за допомогою державних монополій, то на сьогодні світова економіка складається з більш ніж 150 незалежних країн, які мають суверенітет, а відносини мають он-лайн характер, що базуються на діяльності не стільки національних економік, скільки на взаємодії транснаціональних корпорацій, регіональних інтеграційних угруповань та міжнародних організацій. Слід підкреслити, що взаємодія складових глобальної системи координації економічної рівноваги досить ускладнилась. На сьогодні немає цілісної системи, яка б забезпечувала достатній рівень результативності, про що свідчать світові економічні кризи та диспропорції на товарних та фінансових ринках. Разом з тим, авторський аналіз виявив, що глобальні інститути з часом можуть еволюціонувати в напрямку, регульованому акцентами міжнародної ринкової економіки [5; 7; 10; 11; 12]. Слід підкреслити, що для регламентації економічної рівноваги новітньої глобальної економіки недостатньо існуючих інституцій. Необхідні інституції не існують на глобальному рівні, вони існують лише в декількох країнах. В даний час Організація Об'єднаних Націй не призначена для координації економічної рівноваги, однак є великий інтерес по всьому світу в її становленні як системи координації економічної рівноваги. Разом з тим, проблеми націоналізму та національного суверенітету і раніше є занадто важливими. Багато країн вважають, що функціонування глобальної системи координації економічної рівноваги на основі ООН не було б в їхніх інтересах.

Проте, на сьогодні ми спостерігаємо швидкий процес конвергенції механізмів державного управління до міжнародних та глобальних інституцій, що забезпечують доступ національних урядів до інструментів стабілізації економіки нової формації у вигляді доступу до фінансових ресурсів Міжнародного Валютного Фонду чи лобювання у вирішення торгових суперечок у СОТ. На основі авторського підходу було запропоновано структурно-логічну схему взаємодії складових глобальної системи координації економічної рівноваги в умовах глобалізації, яка дає змогу описати причинно-наслідкові зв'язки новітніх трендів у функціонуванні механізмів державного управління (рис. 2).

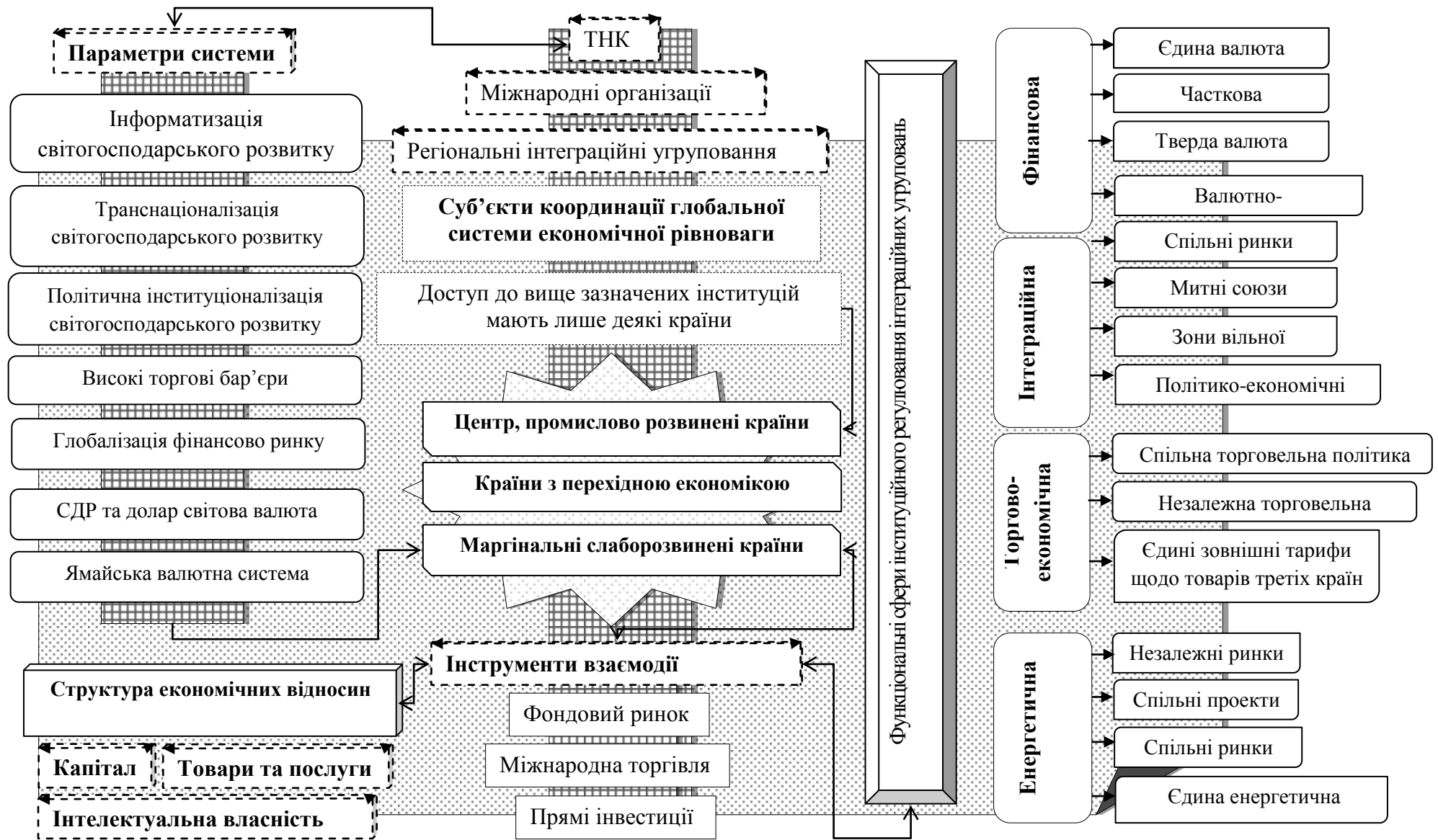

Рис .2. Структурно-логічна схема взаємодії складових глобальної системи координації економічної рівноваги в умовах глобалізації [10,11,12]

Висновки. Отже, в процесі генералізації аспектів трансформації глобальної економічної системи економічної рівноваги на основі обґрунтування функціональних вимірів, слід зробити ряд висновків, які характеризуються науковою новизною. Доведено, що на сьогодні основними акторами в глобальній економіці є не стільки національні економіки скільки транснаціональні корпорації, міжнародні організації, регіональні інтеграційні угруповання. Перш за все, з посиленням лібералізації торгових та економічних відносин між країнами, транснаціональні корпорації, почавши з захоплення колоній, швидко захопили владу і в своїх власних країнах, чому влади цих країн і не особливо перешкождали, оскільки вони вже мали свою частку в корпораціях і прямий інтерес в успіху корпорацій. Вплив на національні економіки загалом та економічну рівновагу зокрема безпрецедентний, так, наприклад, завдяки маніпуляціям на біржах корпорації здатні впливати на інфляційні процеси в окремих економіках зокрема і на ВВП в цілому.

Слід також підкреслити, що в результаті авторського аналізу можна стверджувати, що у процесі формування новітньої системи координації економічної рівноваги корпорації посідають перше місце. Так як в період з 60-70 років саме розквіт транснаціональних корпорацій був каталізатором регіональних інтеграційних процесів, що мають завершений характер в новітніх умовах. Це пояснюється саме завдяки становленню корпоративної структури в цілому як альтернативної системи державного управління, яка з огляду на останню має більший рівень ефективності. Незаперечним фактом цього є функціонування Світової Організації Торгівлі, Світового Банку та інших інституцій, які, лобіюючи регіональні економічні інтереси, формують економічний ландшафт національних економік та змінюють уявлення про новітні методи державного управління та їх результативність.

Література.

1. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег. — М.: ГелиосАРВ, 2002. — 352 с.
2. Мальтус Т. Опыт закона о народонаселении [Электронный ресурс] / Т. Мальтус. — Режим доступа: <http://demoscope.ru/weekly/knigi/maltus/maltus.html>
3. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии. Том второй, книга 2: процесс производства капитала. — М. : Политиздат. — 1983. — 3883 с.
4. Медоуз Д., Пределы роста. 30 лет спустя [Электронный ресурс] / Д. Медоуз. — Режим доступа: http://ecorussia.info/ru/ecopedia/donella-medouz-predely-rosta#paragraph_3503

5. Милль Дж.С. Основы политической экономии: пер. с англ. /Дж.С. Милль // Собр. соч. в 3 т. – М.: Прогресс, 1980. – Т. 2. – 480 с.
6. Рикардо Д. Начала политической экономии и налогового обложения / Д. Риккардо // Собр. соч. в 5 т. – М.: Госполитиздат, 1995. – Т. 1. –360 с.
7. Рокоча В. В. Економічні інтереси та цінності як системоутворюючий елемент національної економічної безпеки [Електронний ресурс] / В. В. Рокоча // Вчені записки університету «КРОК». Серія : Економіка. – 2014. – Вип. 36. – С. 28-36.
8. Самуельсон П. Экономика / П. Самуельсон // Собр. соч.: в 2 т. – М.: МГП Алгон ВНИИСИ, 1992. – Т. 2. – 413 с.
9. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит. – М. : Изд-во «Соцэкгиз», 1962. – 684 с.
10. Сорос Д. Эпоха ошибок. Мир на пороге глобального кризиса / Д. Сорос. Издательство: Юнайтед Пресс (2014) 435с. ISBN 978-5-904522-47
11. Foresight 2020: Economic, industry and corporate trends. A report from the Economist Intelligence Unit sponsored by Cisco Systems [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://graphics.eiu.com/files/ad_pdfs/eiuForesight2020_WP.pdf
12. The official site. The International Monetary Fund [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/country/index.htm>.